

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: kariškiams 8 rub-
lai Atakrai numeriai 30 kop.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Miekevičiaus g. - vė Nr. 16.).

Nr. 13

Kaunas, rugpjūčio mėnesio 14 diena

1919 m.

LIETUVOS VALSTIEČIAI (nedvarininkai) savo rankose turi žemės apie 4 milijonus dešimtinių, už kurių kiekvieną reikia mokėti po 5 markes mokesnių, kas iš viso padaro 20 milijonų metų, o iš viso Lietuvoje yra mokesniais mokamos žemės apie 7 milijonus dešimtinių, taip kad vienais metais mokesnių turėtų būti sumokama 35 milijonai markių.

BEŽEMIAI ir MAŽAZEMIAI, kurie norės gerai gyventi, turės imti iš fondo žemės nuosavybėn, o imdami nuosavybėn, turės bent 10-tą žemės vertybės dalį pinigais įmokėti. Jeigu jie ims nuosavybėn tik vieną milijoną dešimtinių ir už kiekvieną dešimtinę norės įmokėti tik po 15 rublių, tai susidės 30 milijonų markių.

Dabar pardavinėjamus vidaus paskolos bonus valdžia paskui mteiu noru pritimės mokesčius mokant arba iš fondo žemės imant klek, o kadangi pinigai vėliau bus daug brangesni, kaip dabar, tai kiekvienas dabar nusipirkęs bonų ir paskui jais mokėdamas mokesnius už žemę pelnys dvigubai o gal ir trigubai. Delto ūkininkas, kuris žemės mokesčius moka arba bežemis ar mažazemis, kuris norės daugiau žemės gauti, visai savo reikalų nesuprastų, jeigu dabar turėdamas pinigų nepirktų valstybės vidaus paskolos bonų.

A. RIMKA

L. Valstiečių Sąjungos C. K. Pirmininkas
ir Žemės Reformos Komisijos Sekretorius

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Rugpjūčio 7 — 13 d. 1919 m.).

Santykiai su lenkais.

Santarvės misijų prispirti noroms - nenoroms lenkai turėjo sučiaupti savo apetitus veržtis Lietuvos gilumon bei sulaikyti iš pasalų užpildinėjimą.

Bet tuom dar lietuvių-lenkų susikirtimas toli gražu neužsibaigė. Uoli lenkų politinė darbuotė vėgi

padarė tam tikrą įtaką į sąjungininkų nusistatymą dėl laikinosios demarkacinės linijos ištaisymo reikalingumo. Maža to, gerieji lenkai, tikėdamies tų pačių misijų pritarimo, užsimanė neva likviduoti visus įvykusius ir numatomus kivirčius ir „demokratingais“ pagrindais organizuotu rinkimų keliu, galutinai nulemti savarankios Lietuvos bei jos sostinės Vilniaus klausimą. Tuo tikslu jie paruošė misiją su Vasilevskijų pryšaky. Tačiau, kaip netikėtai toji misija pasirodė, taip rūpestingai paskubėjo išsinešinti. Lenkų klaidė nepasisekė: sutartis neįvyko. Dabartės, reikiama, lietuvių-lenkų santykiavimo kryptis pasiliko kaip buvusi. Skirtumas gal tik tame, kad lenkų vadai, pirmieji sužinoję ir pasiūlę mums naują demarkacinę liniją, iki šiol nepasirūpino atitraukti savo dalių už sakytos linijos ir tose vietose, kurios šiomis dienomis privalo pareiti į mūsų rankas, jie tebelaiiko stiprias kareivių igulas, kaip pav., Butrimonyse 40 pės., Stakliškiuose 40 pės., Daugiuose 160 raitelių ir 40 pės., Varėnoje 1 pės. kuopa, Merkinėje 1 eskadroną ir 40 pėstininkų.

Nors išvidiniai ginkluotų legioninkų pajėgų skverbimas nurimo, bet užtat visu smarkumu prasidėjo kitos dar pavojingesnės rūšies puolimas, kuris apsirėškia smarkiausios plėčiu frontu ir giluma agitacijos bei provokacijos šarvais iš pasalų puolimais.

Nūdien tieji puolimai—ypač fronto srityse pasiekė aukščiausio laipsnio. Nepavyko lenkams ginklu užkariauti mūsų žemės, tai dabartės jų mobilizuotų agitatorių kadrai, kaip siurbėlės kimba į mūsų liaudį ir jos narsiųjų ginejų dvasią, tikėdamies jai nuvergti nieku nepamatuotais naiviais švilpimais, gausiais žadėjimais ir tolygiomis lenkų paveldėtomis nešvariomis provokacinės kilmės priemonėmis. Atsidėję darbuojasi dvarininkai, kunigai ir kiti tėvų žemės išdavikų tipai. Tarp daugybės faktų, tokių darbuotojų eilėse ypač atsižymėjo dvarininkas Rucevičius Butrimonyse ir vienas kunigas. Jūdviejų pasiryžimas bei darbo valiai mūs tautos žudyme neužginčijami ir neužmirštami.

Popiergalių, proklamacijų pavidale, lenkininkai pafrontės piliečiams ir kareiviams bruka nesigalėdami, o Alytaus atlaidų iškilmėse gauta nuo „brolių“ nei visas „atsišaukimų“ pundas; jų biaužiausių šmeižtų turinio perdidelė garbė čia būtų minėti.

Mūsų kareiviai noriai gauda tuos lenkų agitatorių lapelius ne įdomavimo tikslu (jie gerai žino, ką ošiuojantis bliauna), bet nekurių išsiskaičiavimų pobūdžio skatinami, kaip tinkamą medžiagą ypatingiems reikalams...

Taigi, kaip Lietuvos „sūnus“ p. Pilsudskis netikrina anglų ir prancūzų misijų, būslą, jis persidėmęs žirdingiausia lietuvių tautos nepriklausomybės idėja.

bet lenkų darbai laiduoja visai ką kitą. Ir mums aišku, kokios vertės ir ištikimumo tie jojo velijimai.

Lieka tik pasakyti, kad ligšiol mūsų kariuomenė sėkmingai grūmėsi su gausiu legioninkų skaičiumi ir dabar niekas jos neįveiks, tuo labiau nesugriaus jos eilėse drausmės pagrindų vilinga lenkų agltacija.

Kas dėl naujos demarkacinės linijos, tai pastaroji nuvesta 12 km. atstumo nuo geležinkelio Varėna—Vilnius—Daugpilis ir remiasi maž daug šių punktų: ež. Mauda—Alkynė—Egliniškiei—Solynai—pietų krantas Pabondžio ež.—Vygorselis—fol. Pšeima-Lipinas-Lipovas—Kaletnikai—Eglinė—Eglinės ež.—Zubevo ež.—Juodoji Anča—Augustavo perkasas—Nemunas—Merkinė (mūsų pusėj)—Merkis—Perloja—Druskūnai—Bobriškis—up Varėna—Muša—Rudniai—Bakalaržiškiai—Taucėnai—Dumblių ež.—Vilkaviškių ež.—Spindžių—Daugirdiškių—Monajų—Akmenės—Galvos ežerai—Nausodis—Rikontai—Šilėnai—Clechanoviškiai—Pustalaukis—Bukiškiai—Verklai—Vilija—Bratoniškiai—Čikiškiai—Rėžiai—Dailidėnai—Panašiai—Žingiai—Purviniškiai—Ornos—Provalo ež.—Andrulančiai—Baranavas—Linkmenai—Bološo ir Lodžio ežerai.

Kaip matyti toji linija nurežė Suvalkų rėdybos pietų sritį drauge su Suvalkų miestu, bet vieton to viduriniame ir dešiniame bare lenkai privalo gražinti mums didesnius žemės plotus, apgyventus išimtinai lietuviais

Talgi Santarvės paruoštas naujas demarkacinės linijos pavidale kompromisas, politikos bei strategijos atžvilgiu mums priimtinas. Pažiūrėsime, kaip norintieji tartis lenkų vadai reaguos į šį tarpininkų nusistatymą.

Rusų frontas.

Vis dažniau gaunama patikrintų žinių, kad raudonarmiečiai atsidėję subruzdavo stiprinti savo pozicijų liniją ir į kiekvieną mūsų žvalgų pasirodymą nerimastingai atsiliepia intensyve visų rūšių ginklų ugnimi.

Šis reiškinys turi reikšmės, sprendžiant operatyvius jų išsiskaičiavimus bei siekius. Visų pirma faktas tas, kad raudonieji dėl savo vidurinės dezorganizacijos, matomai nieku būdu neįsigali sulipyti aktyvaus žygio, nes kaip nurodė laikas nupuolusio ūpo mobilizuoti kareiviai nesutiko eiti antpuolin. Reiškia, dabar prisieina komunistams pasitenkinti pasyviu apsigynimo karo veikimu, kas spiria juos nuolatot budėti ir krūpčioti dėl galimų netikėtų mūsų kariuomenės puolimų. Štai viena iš svarbiausių priežasčių, kuri versta verčia rusus stiprinti tikrojo profilio kasimais ir digliuotų vielų tvoromis. Antra pirmos svarbos priežastis, spirianti raudonarmiečius stiprinti savo pozicijas, tai susidėjus pakenčiamoms aplinkybėms numatoma jų tendencija žiemavoti Lietuvos pakraštį.

Kiek tikrenybės turi pastarasis raudonarmiečių išskaičiavimas, parodys artimoji ateitis, o tuo tarpu prisieina pabraukti galiausiai rusų nepasitikėjimą savomis pajėgomis.

Mūsų kariuomenė šiuo laikotarpiu pasitenkino, tarytum, pasyviu veikimu, bet faktinai visą laiką neužilstamai darbavosi mitrios žvalgybos uždavinių vykdinime.

Priešininko jėgų padėties patikrinimo tikslu vieną naktį, padedant artilerijai šiaurės fronto baruose buvo pasiūstos 3 stiprios žvalgybos rinktinės, kuriomis vadovavo karininkai. Anksti rytą dešinysis žvalgų būrys užėmė Savėnų kaimą, vidurinis — Paberžius (palei Lustbergą), o tuo tarpu kairysis būrys įsiremė į patį Beverną. Priešininko užtvaros iš minimųjų vietų be atodairos bėgo. Bet greitai laiku raudonarmiečiai atidarė smarkiausią kulkosvaidžių ir artilerijos ugnį. Sutrenkė mūsų kulkosvaidžiai ir artilerija. Prasidėjo arši kova, kuri tęsėsi gerą valandą. Rusai sutraukė

atsargines savo dalis ir gerai spyrėsi. Jų artilerija išsvaldė į 600 šovinių. Ilgainiui, pateikę priešininkui daug žalos nukautais ir sužeistais ir sujudinę visą jų frontą, mūsų žvalgai pasitraukė savo išelginin punktą.

Kitą dieną vėl mūsų žvalgai domiai nagrinėjo priešininko liniją ir Gaidiškių kaimo (į piet-vakarūs nuo Ilzeno ež.) kryptimi įsimeigė raudonųjų užpakalin. Tuomet po trumpų kovų pavyko atmušti nuo bolševikų vietos gyventojų suimtą skaitlingą raguočių bandą. Veltui raudonarmiečiai darė klastų; jų įnoriai nepasisekė.

Operatyviu atžvilgiu žvalgybos darbuotė patikrinama

1) Rusų vyriausiųjų pajėgų, pirmutinių dalių ir artilerijos susibūrimo liniją. Punktai: Kukliai — Suvėkai — Balčiūniškiai — Vaidminčiai — Tšuvikai — Dorotenhofas — Rozmatka — Lasenas — Kalberžiai — Kaupiškiai — Briediškiei — Bevernas sudarą Vyriausią liniją. Nuo šios svarbiausios sustiprintos linijos pryšakin išskirta užtvaros, kurios drauge su sargyba sudaro pirmutinę ugnies liniją.

2) Naujas priešininko dalių paskirstymas užbaigtas, bet kokios dalys pamainė senąsias, koks jų skaičius, sprendimas lieka atviru. Kol kas aišku tik, kad Beverno kryptimi veikia komunistinis batalionas ypatingiems reikalams.

3) Priešininko ūpas nupuolęs. Kareiviams įkyrėjo komunistų rojus.

Įsitikrinę komunistai darbuojasi išsijuose. Komisarai nusistatę žygiuoti pirmyn, bet sakytos kliūtys nuglemžė jų įnorius.

Rugpiūčio 8—12 d. mūsų žvalgai be atvangos kiršino priešininką, antpuldinėdami jojo pirmutinių dalių liniją. Žymesnių susidūrimų įvyko ties Bevernu, kur 35 žvalgai susikirto su 80 raudonarmiečių. Šautuvų granatų ugnimi priešininkas buvo nuvytas. Tuo laiku yra sugauta 15 belaisvių.

Žvalgų pastebėtas nerimastingas raudonarmiečių pozicijų stiprinimas.

Vietos gyventojai verčiami dirbti apkasus Krevencų — Molgėdžių — Vadminčių — Truboliškių linijoje.

Pietų fronte rusai apreiškė kiek aktyvesnio veiklumo.

Viduriniame ir dešiniame bare, laikotarpy rugpiūčio 6—9 d., iš abiejų pusių protarpiais buvo daroma žvalgyba. Žvalgų susirėmimuose mes paėmėme 4 belaisvius.

Stipri priešininko sargyba buvo trumpam laikui paėmusi Rudakiškių kaimą, bet netrukus, mūsų žvalgai raudonuosius išmušė iš to kaimo. Sekančią dieną raudonarmiečiai su pagalba patrankų vėl darė sustiprintą žvalgybą. Mūsų pirmutinių dalių būrys sutiko juos ties Gitariškių ir Gitaniškių kaimais. Po trumpaus susirėmimo, rusai, palikę nukautų ir sužeistų, pabėgo.

Dešinįjį barą rusai dažnai šaudė patrankomis.

Prieš vidurinį ir dešinį mūsų barą, jie rūpestingai stiprina savo pozicijas.

Įdėmėta, kad Senujų Gribiškių atramos punktas nūn aptvertas 2 vielų pinklių eilėmis.

Bendra rusų fronto padėtis be atmainų.

12. VIII. 1919 m.

Karininkas S—las.

Carų bernai.

Pastaruoju laiku dažnai minimas admirolo Koltako vardas. Tai buvo ištikimas rusų caro tarnas, tik revoliucijai įvykus persimetė į kitą pusę. O dabar parodė tikrą savo veidą. Jam pasisekė surinkti Sibire nemažą kariuomenės, su kuria vedė pasekmingą kovą prieš bolševikus. Tuomet jį pastebėjo Santarvė

Ir rengėsi jį pripažinti vyriausiu Rusijos valdovu. Jam dar buvo pastatytos šiekios tokios sąlygos, kurias jis veidmainingai sutiko priimti. Visko neminėsime. Priminsime tik, kad jis turėjo pripažinti Pabaltijos valstybių ir santarvės padarytas su jomis sutartis ir tuomi laiduoti, kad nekiš savo nagų tiems kraštams užgrobti.

Bet vėliau pasisekimų apdumtomis akimis, Kolčakas pakilo į puikybę. Jis pasakė, kad ir tu, nuo rusų atsiskyrusių kraštų, klausimą turės spręsti Steigiamasis Rusijos Seimas. Jis sakėsi, kad tu „tautelių“ klausimas bus atatinkamai išrištas ir jos beabejo gaus plačią savistovybę. Dar ryškiau pasakė jo minties aiškintojas rusas Miliukovas. Jis protestavo prieš Suomijos nepriklausomybę ir sakė, kad Suomų ir Rusų klausimą irgi galįs išaiškinti tik Steigiamasis Rusų Seimas.

Bet juo Kolčakui geriau sekėsi, tuo rečiau jis užsimindavo tą Steigiamąjį rusų Seimą. Jis jau nurodinėjo, kad pirmiausia rusams reikalinga jo diktatūra (nieku neapribota generolo valdžia). O Paryžiun siųstas jo atstovas generolas Dragomirovas svajojo apie „caro-batiuškos“ gryžimą, kursai iš kaž kur pasirodys ir vėl Rusuose viešpataus carų despotija bei policijos sauvalė.

Patsai Kolčakas Sibire stengėsi engti demokratiškesnius gyventojų sluoksnius. Jis dargi uždengė Vladivostoke einantį progresyvės minties laikraštį „Daliokaja Ukraina“, kurio ir caras neuždengė.

Mes norime tą viską dar kartą priminti ir pakartoti, nes ir mūsų krašte vejasi sau lizdą tie Kolčako pataikūnai, tie patys, kurie tik ir svajoja apie carų grįžimą ir visų buvusių Rusijos kraštų prijungimą bei pavergimą.

Niekam nepaslaptis, kad rusams nesinori išsižadėti Lietuvos, Latvijos; kur jie vėl nori ponauti ir iš jos didelių turtų gyventi.

Mūsų valdžia griežtai pareikalavo, kad čia esantieji kolčakiškiai (arba čia jie vadinasi liveniškais) išėitų iš Lietuvos. Jei reiks, tai mūsų kariuomenė

parems tą valdžios reikalavimą. Ypač, kad tie kolčakiškiai čia nieko nepripažįsta. Jie čia surinko įvairių rusų akiplėšų svieta perėjūnų, buvusių vokiečių žandarų, šnipų ir elgiasi kaip tikriausi plėšikai.

Viename dalyke kolčakiškių neskirsi ir nuo tų rusų, su kuriais dabar kariaujame fronte. Ir Leninas ir Kolčakas nenori pasitenkinti vien tik rusų žemėmis, o būtinai skverbiasi į tas vietas, kur rusų negyvenama, kur rusų nekenčia ir nenori, kad jie vėl ten sugrįžtų. Ir Kolčakas ir Leninas varo bendrą Rusijos rinkimo darbą. Užeis raudonarmieties, drauge su juomi viešpataus Kolčakas ir jo peršamas „caras-batiuška“.

Padėtis rimta ir opi. Mes ypač turime anksčiau suspiesti savo jėgas, būti labiau budrūs, nes priešas yra ne tai, kad fronte, bet veja savo lizdą ir mūsų tėvynėje, mūsų pačių tarpe.

Rusų grįžimo mes nepašėsim. Kokiais vardais jie nesidangstytųsi. Pagalvokite ir tie, kurie rusuose gal ir nematote savo priešininko.

S v.

Del atsižymėjimo ženkle.

Žinomas daiktas, kad švenčiausia kiekvieno kariškio pareiga—kautis ligi paskutiniųjų del mūsų brangios Tėvynės laisvės, del mūsų žmonių gerovės. Tačiau vienas mūsų įstengia tai geriau padaryti, kitas ne taip gerai. Be abejo—geriau darantieji: drąsesni, sumaningesni kariauninkai privalo būti dovanomis pažymimi, kad ir jiems už jų darbą atlyginus ir kitus paskatinius jų sekti. Taip daroma visose reguliariose armijose, taip turi būti ir pas mus.

Kaip teko girdėti, ir mūsų valdžia tuo reikalu, jau susirūpinusi. Jau rengiamas atsižymėjimo ženkle projektas, o taip pat ir atsižymėjimo statutas. Čia tuotarpu paliesime tik atsižymėjimo ženkle.

Tai gi mūsų nuomone tas ženklas turi tam tikrų ypatybių: jis turi būti originalis, tautiškas, populeris, turi turėti valstybės reikšmę ir savo

Antupių Juozo

VAIDELIOTO BALSAS.

Jau brėkšta mums giedra aušrinė,
Svajonės virsta nun darbais...
Kova jau verda paskutinė
Ir mums paskirta būt laisvais.

Mūs karžygiai su priešais kaujas,
Kasdien žygiuodami pirmyn,
Nors liejas mūs nekaltas kraujas,
Bet kyla vėliava aukštyn.

Sukruto Lietuvos jaunimas,
Į darbą veržiasi mielai,
Pakilęs ūpas—supratimas
Ismigo širdysna giliai.

Matute mūs, brangi Lietuva,
Nenusiminki—nevaitok,
Jau tavo priešai blaškos—žuva,
Tu drąsiai nun ant kojų stoki

Aplink tave tai mes, vaikeliai,
Tavęs neduosime draskyt,
Žiūrėk, štai, raitelių būreliai
Atėjo priešų išblaškyti!

Ten pėsčių būriai apginkluoti
Į rytus traukia skubiniai,
Jie trokšta šalį išvaduoti,
Atimti Vilnių būtinai.

Jie nori priešus išnaikinti,
— Senovės garbę tau gražint,
Jie nori tau vainiką pinti,
— Tave papuošti—apkaišyt.

Didvyriai kelias... bočių kraujas
Jau verda gyslose ainių,
Prieš mus, štai, stovi kelias naujas,
Jon žengiam lydimi minių!

Jei kas išdrįs pastot mums kelią,
Jei laimės aušrą kas gesys,
Tik keršto tas atjaus ugnele,
Nes moka keršyt Lietuvys!

J. Buivydis.

Kariuomenėn.

Rytas.

Vakaruose iš reto baubia armotos. Išspradžių pasigirsta duslus, garsus balsas, tęsiasi ilgai, ilgai, pasakum ramiau, ir galop pranyksta. Štai pasigirdo vieną sykį, kitą, ir vėl nurimo.

Pakrūmiai pasilenkdamas, sustodamas ir prikrisdamas, žvalgydamasis į šalis, lyg vagis, slenka vienas jaunikaitis. Apsirėdęs jis kelionės rūbais, prastais batais, lazda ir maišu ant pečių. Priėjo kimsynus ir sustojo atsilsėti braukdamas rasą nuo kaktos. Pamėgi-

išvaizda turėti svarbumo bei rimtumo žymės.

Kad būtų originalis ir tautiškas — nereikia sekti kitų valstybių ženklų pavyzdžių.

Kryžius — svarbus ir kilnus ženklas. Bet kaip kryžiaus nedabinsi, kaip jo nekraipysi — jis vis tik liks kryžiumi: tarptautiniu ženklu ir jo padabnimai visuomet primins ar tai saksų, ar rusų, ar prūsų karo kryžius. Taigi tame ženkle būtų svarbumo ir rimtumo, bet absoliutė stoka originalumo, tautiškumo bei mūsų specifinės valstybinės žymės. Taigi jei imti kryžių, tai imti ne paprastą katalikišką kryžių, bet mūsų žemaitišką dvilipį kryžių, arba kryžių-ženklą nuo Vyties skydo.

Kam teko važinėti po Žemaitiją, tas šalykeliams matė ne maža visai originalių žemaitiškų arba, kaip žmonės ten sako, lietuviškų kryžių. Tie kryžiai turi paprastą aukštą papėdžią, bet dvi, vietomis gi tris skersynės. Skersynės tarp savęs paralelės ir perpendikuliarės į papėdžią. Žmonės, paklausti, kodėl čia tokių kryžių esama, visai aiškina. Tarp kitko atsako trumpai: „tai, čia, mat, senoviški kryžiai“.

Tarp to žemaitiško kryžiaus ir kryžiaus-ženklų ant Vyties skydo yra labai didelis panašumas. Bet skydo kryžius be abejo turi pirmenybę prieš žemaitiškąjį: jis visoj Lietuvoj žinomas kaipo dalis valstybės ženklo ir jis taipgi yra grynai lietuvišku, tautišku. Tokio kryžiaus niekur daugiau nėra. Manyti, kad tai būtų rusų pravoslavų kryžius — absurdas. Tokio kryžiaus Rusuose niekur nematyti. Be to, kaip žinoma, dėl skydo kryžiaus žinovų iškeliamą įvairių nuomonių. Kitų dar gi, abejojama, kad tai būtų kryžius. Tai, girdi, esančios skydo sanvaržos, tai kokios nors kunigaikščių giminės ženklai, tai tiesiog rusų ženklas.

Taigi imant skydo kryžių mūsų atsižymėjimo ženklu, turėtume jame populiarį, grynai originalų, tautišką bei valstybinį ženklą, be to rimtos

bei svarbios išvaizdos. Žinoma, ženklas turėtų būti be jokių padabinių, nes rimtam daiktui padabnimai ne visuomet ir pritinka. Skydo kryžius gražus savo rimtumu bei paprastumu.

X

Suomių kariuomenė.

1918 m. sausio pabaigoje Suomijos bolševikai susijungė su Rusijos bolševikais. Rusijos raudonieji savo vienminčiams sebrams-suomiams suteikė didelės paramos ginklais, amunicija, pinigais ir k. ir tuo būdu labai juos sustiprino. Gi tautinės Suomijos grupės tuokart dar neturėjo pajėgų, reikalingų atsispirti bolševikams, kurie suvienytomis (rusų ir suomių) pajėgomis pradėjo slinkti Suomijos gilumon. Ilgainiui komunistai užėmė visą pietinę ir didelę vakarinę Suomijos dalį.

Vyriausybė ir Senato narių dalis pasitraukė į šiaurę ir apsistojo Vasos mieste. Čionai tai ir prasidėjo tautinės suomių kariuomenės organizavimas. Iš pradžių buvo tik savanorių būriai. Vėliau gi neužimtoje Suomijos dalyje buvo paskelbta mobilizacija, kuri gana gerai pavyko. Gyventojai, kuo tik kas galėjo, dėjosi prie kariuomenės organizavimo; nuo vyrų neatsilikio ir moterys, kurios gamino kareiviams rūbų, baltinių ir t. t. Tokiuo nepaprastu gyventojų pasišventimu, pritarimu bei ūpo pakilimu, suomių tautinė kariuomenė diena iš dienos darėsi vis skaitlingesnė ir stipresnė. Iš pradžių suomių tautinei kariuomenei labai stokavo ginklų, bet tasai trūkumas dalinai buvo pašalintas, kai suomių nuginklavo, nuo seniai stovėjusius visuose Suomijos miestuose bei miesteliuose, rusų (nebolševikų) įgulas (garnizonus).

Tuo pačiu laiku, užimtoje Suomijos dalyje suomių tautinis jaunimas taip pat nesnaudė. Ten irgi ėjo slaptas kariuomenės organizavimas. Tuo darbu vadovavo daugiausia studentai. Jaunimas slaptai rink-

no eiti tolyn per balą, ikišo vieną koją, kitą, net negali ištraukti. Nori pasiremti lazda, bet ji lenda visa gilyn. Vos begali ištraukti kojas atgal. Ištraukė, atsėdo miško krašte ant akmenis ir užsimastė. Nuvarges veidas nieko neraiškė, be nullsimo. Ir neveltui. Jis čia tokiame stovyje jau visas mėnuo. Gimė jis nuo čia visai netoli, augo pas tėvus viengungis, didelio vargo nematė. Tėveliai jau paseno, laikas jam buvo jau šelmininkauti. Bet užėjo ant jo galvos karas. Atėjo iš kažkur negirdėti velniai vianaragiai, ir vieną gražią dieną jis pamatė vargą.

Iš pašventoriaus suėmė vakarų atėjūnai jauną Juozuką, neleidė nei su tėvais atsisveikinti, ir pirm, negu persigandę tėveliai surado du auksinių penkrubliu sūneliui išpirkti, jį jau buvo išvežę kažkur, kur, ir jis pats nežinojo.

Nuvežė jį, kaip ir daugelį kitų, uždare aptvertame vielomis kieme, maitino supelėjusia duona ir vandeniū šiek-tiek apšildytu ir primaišytu miltų kruopelėmis. O varė medžių kirsti, per keletą verstų rąstų nešioti, kelių grįsti. Daug pažeminimų, nuoskaudų teko patirti, neiškentė jis iki galo, pasprūdo jis iš vokiečių letenos, pabėgo iš ten į savo namus, slapstėsi po miškus, laukus. Du sykiu jį gaudė su šunimis, tris sykius jis pakliūdavo ir vėl išbėgdavo. Ir taip vasarą ir žiemą. Užėjo nuožmūs rusai, ir vėl neteko jam namie gyventi. Vėl reikėjo visą pavasarį po miškus daužytis, maitintis šaknelėmis, ir laukti stebūklo — išvadavimo. Kitą kartą jam beklaidžiojant po mišką,

jis susitiko su savo pažyrtam Jurgiu, kuris irgi slapstėsi. Iš jo jis sužinojo, kad artinasi kaž kokia „baltoji gvardija“. Kitą kartą jis susitiko su maišininiais ėjusiais iš armotų baubimo srities. Iš jo jis sužinojo, kad ten, kur baubia armos, narsiai puola rusus brolių-lietuvių kariuomenė. Giliai užsimastė Juozas, gulėdamas savo drėgname urve, ir galutinai nutarė:

— Eisiu ten.

Tą vakarą atėjo pas jį jo mieloji Barbutė, ir jis jai pasisakė savo tvirtą norą. Barbutė jį apkabino ir tvirtai, tvirtai pabučiavo. Paskum apsiverkė ir išbėgo pro duris. Ji dar kartą kiek vėliau, matyt, buvo atėjusi, nes buvo palikti jam dailiai išsiūti marškiniai, kelionės krepšys ir geri autai. Jis tuom tarpu buvo pas tėvučius. Atsisveikinęs su jais, jis sugryžo savo urvan. Buvo naktis. Toli pragydo gaidys, jis paliko savo tankumyną ir, vedamas žvaigždžių, išsirengė vakaruosna. Jo laimei porą kartų pasirodė raketos, kurios jam aiškiai parodė kryptį, kur eiti. Pavasario naktis baigėsi, išaušo ir, saulutei tekant, jis atsidūrė ties pelkynu, per kurį sunku pereiti, nežinant takų. Reikėjo jieskoti kelių. Bet buvo pavojinga, nes jau buvo diena, galėjo rusai užjoti, jį pastebėti.

Juozas atsilsėjęs pradėjo eiti pakrūmiais pagal balą, vis žvalgydamasis aplink ir, kiekvienai šakelei trekstelint, pasislėpdamas. Galų gale jis išėjo ties keliu.

Armos nustojo gaudžiusios. Saulė jau pakilo gana aukštai. Staiga Juozui pasidarė neramu: jam

davosi miškuose ir ten mokėsi vartoti ginklus ir lavinosi kituose karo dalykuose. Ginklų jie šiaip taip sugriebdavo už pinigų nuo pavienių rusų kareivių bei šiaip asmenų. Pramokęs jaunimas vyko šiaurinėn Suomijon ir ten stėjo baltosios gvardijos eilėna, žymiai ją stiprindamas. Kellauti iš užimtosios Suomijos dalies neužimtojon buvo labai pavojinga, nes bolševikai baisiai perseklodavo. Daugelis tokių drąsuolių buvo nužudyti kelyje; bet tai nei kiek nesumažindavo suomių jaunimo pasišventimo ginti tėvynės laisvės. Net 12 — 14 metų vaikučiai stėjo savanoriais tautinėn armijon.

Kalbant apie tautinės suomių kariuomenės įsikūrimą, negalima tylomis praeiti dar vienas įdomus faktas, kuris suomių kariuomenės organizavime sulošė svarbią rolę.

1915 m. rusų-vokiečių karo metu, kuomet dauguma pavergtųjų Rusijos tautų galvojo apie tautinių batalionų sudarymą kovai prieš vokiečius, suomiai laikėsi visai atbulos taktikos bei pažiūrų. Suomių jaunimas, vieton kariavus prieš vokiečius, tais metais slapta pradėjo važiuoti Vokietijon ir tenais organizuoti kariuomenę, kuri drauge su vokiečiais kariautų prieš rusų despotizmą. Tuo būdu ilgainiui Vokietijoje prisirinko apie 3'000 (trejetą tūkstančių) suomių laisvanorių.

Jie gavo puikiausį karinį išsilavinimą. 1916—17 m. tie suomiai-savanoriai ties Misės upe Kurše kariavo prieš rusus. Žuvusieji suomiai Latvijoje ir palaidoti.

Karininko Kauno

Šaudymo mokymas.

Išmokinti kareivį priderančiai šaudyti, reiškia, trumpiausiam laike išmokinti jį tiksliai šaudyti į nurodytą taikinį.

Taisyklės, kaip apsieiti su šautuvu, nurodytos „Vokiečių 98 m. šautuve“ ir „Rikiuotės Statute“.

tarytum pasigirdo jojimas. Juozas išoko į kimsynus ir pasislėpė tarp meldų. Rytų link pasirodė dulkės ir pasirodė raiteliai. Juozas susitraukė į kamuolėlį ir laukė. Juozas pamatė prieš save rusus. Priešaky jojo keletas žvalgų, toliaus važiavo 6 armos. Užpakaly armotų matėsi kulkosvaidžių vežimai. Ir tiek visa tai lėkė, kaip vėjas. Greitai išnyko rusai iš akių, pasislėpė tarp krumokšlių. Juozas dar patupėjo, o paskum vel išėjo kelian. Paejęs kelias varsnas, jis priėjo prie gerai jam pažystamo tako. Tuo taku, jis, žinojo, galima pareiti per pelkes Jukančių linkon, nors ir reikės perbristi per upelį ištekantį iš šios pelkės. Peršoko greit ant takelio ir šokinėdamas nuo vieno kupsto ant kito, įėjo į atžalas, kame jau liuosiau galima buvo eiti.

Stai ir upelis. Pirm, negu atsilsėti ir toliaus bristi, Juozas įlipo į augštą eglę ir pradėjo žvalgytis į šalis. Netoliese kelias į Tirvydžius, toliaus matėsi patys Tirvydžiai. Ten toli keliu už Tirvydžių jojo raiti ir ejo pėsti. Apie Aukštuolius nesimatė nieko. Juozas nusprendė eiti Jukančių link. Nulipęs jis perbrido per upelį ir tęsė kelią pakrūme. Netikėtai išgirdo Juozas šlamėjimą. Jis pasislėpė. Netrukus netoliese jo pasirodė už krūmų trys rusai. Juozas prisiklausė jų kalboms; vienas taip sakė:

„Kurgi mūsų žogos, jei ne čia?“

„Aš sakau, kad ne čia, bet už Tirvičių. Aš sakau, kad jei baltieji eis į Augštuolius, tai bus ir Kunnapiuose. O mūsų žogos sudaus į sparną“.

Kareiviui smulkiai išdėstoma, kaip apsieiti su šautuvu. Visa tai rodoma vaizdžiais pavyzdžiais ir prisilaikant tvirto nuoseklumo, kurį aš čia manau, trumpai suglaudes, nurodyti.

Nuoseklumo dėliai šaudymo dalykus skirstau į grupes, kurios bus išdėstytos žemiau.

Kad praktiškai perėjus žemiau nurodytas grupes, kuopa dalinama į būrelius, kuriems vadovauja instruktoriai. Toks padalinimas į būrelius yra tuom nudingas, kad instruktorius, turėdamas aplink save mažiau žmonių, gali juos atydžiau prižiūrėti.

Kiekvienas būrelis pradžioje mokosi pirmos grupės dalykų; paskui gi visi būreliai mokosi antros grupės dalykų; toliau — trečios grupės ir t. t. pakol visi būreliai praeis visas grupes.

Tolimesniame mokymo bėgyje, atskirai susipažinus su kiekvienos grupės dalykais, jau visa kuopa dalinama į tiek būrelių, kiek žemiau pažymėta grupių.

Kuopos vadas, arba jo padėjėjas, lavindamas kareivius šaudyme, paskiria būreliams laiką mokintis. Paskirtam laikui perėjus, būreliai mainosi vietomis; pirmas būrelis pereina į antro būrelio vietą, antras — trečio būrelio ir t. t.; paskutinis gi pereina į pirmo būrelio vietą.

Tokiu būdu mainosi būreliai, pakol pereis visas grupes.

Kiekvienoje grupėje privalo būti instruktorius-karys arba šiaip kareivis, gerai žinąs grupės mokymą.

Pirma grupė.

Kalbėdamas apie kurį nors daiktą, instruktorius rodo aiškinamąjį daiktą. Aiškinimas privalo būti nesukubotas.

Kiekvienas kareivis, ar kareivių būrelis, taip pat privalo turėti rankose aiškinamąjį daiktą.

Pirmos grupės dalykai:

- 1) Supažindinimas kareivio su šautuvo dalimis.
- 2) Šautuvo užlankymas.
- 3) Supažindinimas kareivio su mokomu ir kovos šoviniu.

„O kam mes čia?“

„Paprastai kam, sargybal“.

Juozas palaukė, kol šie praėjo ir pradėjo dabar atsargiau toliaus eiti. Jau matėsi Jukančiai. Bet jis juos aplenkė ir grioviu nuėjo Augštuolių pusėn.

Nuvargęs nei sustoti nesustojo atsilsėti, bet tęsė toliau kelią, nors ir nestengdamas įtempti domės, kiek reikia. Beklaidžiodamas jis priėjo prie sulūžusios miško sargo trobelės, bet pirma, negu jis spėjo aplenkti ją, pasigirdo rusiškai:

„Kas ten?“

Juozas šoko krūmuosna ir pradėjo bėgti. Bet jį jau buvo pamatę, nes greitai arti jo prašvilpė pora švino bitelių ir greitai iš užpakalio pasirodė pora raitųjų. Juozas šoko tai prie vieno krūmo, tai prie kito, prasilenkdamas pro medžių šakas, bet tolimas tarp bėgančio ir vejančių darėsi vis mažesnis ir mažesnis, ugninių bitelių skaičius vis dauginosi. Užpakalyje girdėjosi balsas „sustok“, bet Juozas teršė, kiek kojos nešė, tuotarpu galvodamas, kad turėtų jis ginklą, jis juos visus išklotų. Jis išbėgo lygumon ir dar daugiau įtempė spėkų, kad pribėgus prie kitų krūmų. Jau, jau jautė, kaip raitas baigia jį vytis, jautė, kad ant jo galvos pakeltas kardas, kaip iš krūmų priešais jį pasirodė dūmai ir pasigirdo keletą trinktelėjimų. Juozas pamatė, jog vijesis jį raitelis nuvirto. Suvaiktojęs

4) Supažindinimas kareivio su mokoma rankine granata.

Mokymas vedamas katekizacijos būdu. Pavyzdžiui:

— Steponaiti, kam reikalingas sargas?

— Klimaiti, ar reikalinga šautuvas užlaikyti tvarkoje ir t. t.

Atsakymų galima laukti įvairiausių.

Susipažinęs su kareivių nuomone dėl šių dalykų, būrelio instruktorius aiškina kam reikalingas sargas, kam reikalinga užlaikyti šautuvas tvarkoje ir t. t.

Čia būtų neprošalį perskaityti iš „Kariškių Žodžio“ Nr. 1, straipsnį „Apie ginklus“.

Toliau vėl klausinama:

— Venclovaiti, pasakyk, iš kokių dalių susideda šautuvas?

— Klimaiti, pasakyk iš kokių dalių susideda šovinys?

Kiekvienam klausimui seka instruktoriaus paaiškinimai. Tokiu būdu pereinama pirmos grupės mokymas.

Antra grupė.

Trikojis su įvirtintu ant jo šautuvu; spyna išimta. Instruktorius, nustatęs šautuvą teisingai į taikinį, liepia kiekvienam prieiti ir pažiūrėti, kaip šautuvas nutaikintas. Kuomet visi pažiūrėjo, seka instruktoriaus paaiškinimai:

— Dabar visi matėte teisingai nutaikintą šautuvą. Taip taikant visuomet pataikysite į taikinį.

Paskui tęsiama toliau:

— Nuspaudus šuniuką (rodo) dužiklio snapas sumuša pistoną. Sumušus pistoną žybletejo ugnelė, kuri uždega tūtelėje paraką. Parakui užsidegus pasidaro dujos (gazai), kurie, smarkiai skleisdami į visas puses, išstumia kulipką į vamzdį, išspaudžia į vamzdžio išpiovas, kurios verčia kulipką suktis aplink save. Besisukdama aplink save, kulipka išlekia iš vamzdžio ir lekia keturių kilometrų tolimo.

Nuo dujų spirimo į tūtelės dugnelį, kuris remiasi į spyną, pasidaro šautuvo truktelėjimas atgal ir buožė tuomet suduoda į šaulio petį.

Tai paaiškines, instruktorius toliau klausia:

— Bučy, ką reikia nuspausti, kad sumušus pistoną?

— Ryme, kuo išstumiamas kulipka į vamzdį?

— Klimašauske, delko kulipka lėkdama sukasi?

nežmoniška pajiega jis įgriuvo į krūmus ir iš užduosimo nuvirto. Juozas pribėgo prie krūmų ir iš nuovargio parvirto. Jis pamatė, kad krūmuose guli pilki žmonės, kurie pleškina rusus. Kiek atsigavęs, prislinko prie vieno pilkųjų ir papasakojo visa, ką matė savo kelionėje. Išklaušė jo; šie klausinėjo dar šio to Juozo. Juozas noriai atsakinėjo, gerėdamasis gražiais lietuvių drabužiais. Nuvijus rusus, jis paėmė savo persekiotojo ruso šautuvą, gulėjusio jau ant žemės ir paliko toje minutoje tėvynės gynėju. Sykiu su tuom būreliu jis nukeliavo į štabą, kur išpasakojo dar smulkiau savo kelią. O jau apie piet jis rodė kariuomenei kelią per pelkes, kurioje vietoje išnetyčių buvo užpulti rusai taip pasekmingai, jog pastarųjų dauguma, pabėgo, daug jų atsigulė ant žemės, o dar daugiau pasidavė nelaisvėn.

Ir toliau tarnavo Juozas, gindamas tėvynę nuo plėšikų rusų. Jis dažniausia eidavo už fronto žvalgauti ir visad sugryždavo su labai svarbiomis žiniomis. Dalyvavo daugelyje kovų, tačiau jo nei viena kulipka neėmė. Bet savo atsiminimuose apie praeitą dieną, visų pirmu atsimena pirmąją kariagos dieną.

— Baranauske, kaip toli lekia kulipka?

— Keturaki, kaip sukasi kulipka? Ar ji daro rata ar sukasi tik apie save (savo ašį)?

— Daniliauske, kaip manai, kuri kulipka toliau nulėks: ar ta kuri sukasi, ar ta kuri nesisukdama lekia? ir t. t.

Instruktorius kiekvieną neteisingą atsakymą tuojau pataiso ir kai reikia paaiškina.

Ir vėl klausimai:

— Ar matote pryšakyj ant lentos juoda tašką? Kad pataikius į tą tašką, reikalinga nutaikyti į jį šautuvas. Tai ir, vadinasi, kad pataikius reikalinga:

1) įsižiūrėti į taikinį ir išrinkti jame taikymo tašką;

2) primerkti kairę akį, o dešinę žiūrėti per muonelį į sargą, turėdamas jo viršūnelę viduryj muonelio, lygiai su keteros krašteliais;

3) turėdamas taip nustatytą sargo viršūnelę muonely, reikia vesti šautuvas taip, kad sargo viršūnelė atsieitų juodo taško apačioj.

— Liorantai, kas vadinasi taikymu?

— Babenske, kas reikalinga dėl taikymo? ir t. t.

Parodęs, kaip ir kur turi būti nutaikytas šautuvas, instruktorius liepia kiekvienam kareiviui prieiti, pažiūrėti į vamzdį ir isitikrinti, kad vamzdžio ašis truputį aukščiau taikymo taško.

Kada visi pažiūrėjo, instruktorius tęsia:

— Kad kulipka visai neturėtų sunkumo, tai iššovus ji lėktų tiesiog ir pataikytų, kur nukreipta vamzdžio ašis, tai yra aukščiau taikymo taško. Bet kulipkos sunkumas verčia ją lėkti lanku ir pataiko ne į tą daiktą, kur rodo vamzdžio ašis, bet truputį žemiau į taikymo tašką.

— Urbaiti, kur rodo vamzdis?

— Melninke, jeigu kulipka neturėtų sunkumo, kur ji pataikytų?

— Petraiti, delko kulipka lekia lanku?

Ir taip klausimai ir atsakymai ramiai eina toliau. Instruktorius ramiai ir kantriai aiškina kiekvienam, ką jis iš karto nėra supratus. Ir kiekvienam aiškina bei pavyzdžiais rodo tol, kol bus įsitikinęs, kad kareivis ištikrųjų gerai mokomąjį daiktą suprato.

Trečia grupė.

Ant trikojo uždėtas šautuvas; spyna išimta.

Trečios grupės dalykai:

1) Kam reikalingas taikyklis.

2) Šautuvo nutaikymo mokymas.

— Kiekvienam jūsų prisiėjo mėtyti akmenukai. Pastebėjote, kad jei norima numesti toliau, tai akmenukas metamas aukščiau. Taigi panašiai elgiamasi ir su šautuvu. Jeigu taikynys randasi tolokai ir reikalinga į jį pataikyti, tai šautuvo tūta pakeliamas aukščiau. Kiekvienam toliui sunku įsidėmėti vamzdžio pakėlimą, todėl ir yra pritaistas taikyklis.

— Underliki, delko pritaistas taikyklis? ir tt.

— Jeigu žymėklis atitrauktas ligi galui rėmelės, tai taikyklis vadinamas nuolatinis, kuriuo galima pasekmingai šaudyti iki 600 žingsnių. Ant rėmelės taikyklis yra pažymėta skaitlinės, kurios rodo kokiu tolimu šaudyti.

Kad vaizdingiau kareivis suprastų delko pakeliamą tūta tolimesnį šaudymui, pasielgiama taip: instruktorius pirmiausia nurodo taikinį, į kurį mano nustatyti šautuvą.

Nustatęs šautuvą, liepia paeiliui kiekvienam kareiviui pažiūrėti per muonelį, kad įsitikintų, jog šautuvas esąs gerai nutaikytas. Paskui dar liepia pažiūrėti, kur rodo vamzdžio ašis. Po to instruktorius pastato tolimo taikyklį, pav. 15 ir nustato šautuvą į tą patį taikinį ir tą patį taikymo tašką. Čia taip pat liepia kiekvienam kareiviui pažiūrėti per muonelį, kur nustatytas šautuvas ir kur rodo vamzdžio ašis.

— Vieraiti, koks skirtumas tarp pirmo ir šito nutaikymo?

Paklausus vieno kito ir negavus tinkamo atsakymo, instruktorius aiškina:

— Atsiminkite, kad pirmą kartą vamzdis rodė be maž tiesiog į taikymo tašką. Antrą kartą šautuvas nukreiptas į tą patį daiktą, bet vamzdis rodo kur kas aukščiau.—Jeigu tarp kareivių kyla neaiškumų, tai instruktorius paantrina pirmą ir antrą šautuvo nutaikymą. Kad tas būtų dar vaizdingiau, kiekvieną vamzdžio nustatymą ir rodymą galima pažymėti tašku — reiškia — kad toliau šaudžius, vamzdis privalo būti pakeltas aukščiau.

— Grybauske, kokie būna taikykliai?

— Viliuši, koks taikyklis vadinasi nuolatinium?

— Steponaiti, ką reiškia skaitlinės ant taikykliaus rėmelės? ir t. t.

Reikalinga prie šios grupės turėti iš kartono arba iš kitokios medžiagos padidintą kelis kartus sargą ir muomuonėlį.

— Šuopy, nutaikyk šautuvą į juodą tašką ant lentos,

— Bučy, pažiūrėk ar teisingai Šuopys nutaikė šautuvą? ir t. t.

Instruktorius liepia kiekvienam prieiti ir pažiūrėti ir persitikrinti, ar šautuvas teisingai nustatytas. Po to, kiekvienas nurodo, kad šautuvas neteisingai nustatytas. Gavęs įvairių atsakymų, instruktorius ima kartoninį sargą ir muomuonėlį ir aiškina:

— Jeigu sargo viršūnėlė (rodo) bus paimta aukščiau muomuonėlio kraštų, tai kulipka pataikys aukščiau. Jeigu — žemiau muomuonėlio kraštelių, tai kulipka pataikys žemiau. Jeigu sargo viršūnėlė bus prispausta prie kairio muomuonėlio kraščelio, tai kulipka pataikys į dešinę, kitaip — į kairę. Jeigu šautuvas nutaikytas į dešinę ar į kairę, tai kulipka belėkdama nukryps į dešinę ar į kairę nuo taikymo taško; taip pat kulipkos lėkimo tolymas sumažės.

— Šuky, jei sargo viršūnėlė bus paimta aukščiau muomuonėlės kraštelių, tai kur pataikys kulipka?

Paantrinama praeitų dalykų klausimai. Jie užduodami vienam kitam kareiviui. Kai viskas bus gerai suprasta, tuomet mokinama teisingas ir vienodas šautuvo nutaikymas.

Pirmiausiai taikiniai imami labai aiškūs, toliau pereinama taikymas į vietos daiktus.

(T. b.).

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. J. Vaiškiaus Skrajojamojo teatro (miesto teatre) spektakliai bus šiomis dienomis: Rugs. 18 dieną „Velnias ne boba“ ir „Neatmezgamasai mazgas“—Petliuko komedijos.

Rugs. 22 dieną „Amerika Pirtyje“ 3 veiksmų Ketrakio komedija.

Rugs. 29 dieną „Solnes“ 3 veiksmų St. Ibseno drama.

Pradžia lygiai 8 val vakare.

Del kariškių žeme aprūpinimo. „Lietuvos“ dienraštis rašo:

„Išėjęs įstatymas 20 birželio d., kur numatyta, kad bus imama ne tik Valstybės, bet ir privatinės žemės. Privatinėms žemėms imti buvo išdirbta instrukcija, bet dar galutinai nepriimta. Dabar išsiuntinėjama visiems apskričių įgaliotiniams aplinkraštis.

Iš Kėdainių apskričio yra pranešimas, jog Komitetas rado reikalingu tuojau paimti 3 dvarų žemes.

Pageidaujama, kad ant imamos žemės gyventų kuo mažiausiai ordinarninkų ir kitų bežemių, taip kad manoma šiemet imti tik tai tokios žemės, kurių išdalinimas kariškiams, nevisada vietiniams žmonėms, didžiai nepaliestų reikalų turinčiųjų teisės žemės gauti apylinkės ordinarninkų, bežemių ir mažžemių, kadangi nekariškiams ir tokių dvarų, jei ir galės būti duodama išimties atsitikimais atskiri žemės sklypai, tai tik valdymos sąlygomis.

Kuogreičiausiai reikia nustatyti, kurias pašalinių savininkų žemes reikia imti kariškiams žeme aprūpinti, kad valstybės matininkai galėtų artimiausiu laiku pradėti matuoti paskirtiems tikslams žemę ir suskubtu dailinti Ministerijos nustatytą dešimtinių skaičių, ir todėl reikia imtis priemonių, kad tinkamos pašalinių savininkų žemės galėtų būti kaip galima greičiau paimtos.

Taip pat manoma rūpintis, kad nauji įsikūrusieji ūkiai galėtų įsistaisyti; manoma ar kreditą duot, ar taip kuo nors pagelbėti, bet tai galutinai, dar nenuspręsta.

Valdžios žemės matininkai jau dalina ir manoma išdalinti apie 15.000 dešimtinių žemes, nes daugiau nesuskubs.

Žemės galės gauti tik tie kariškiai, kurie yra paleisti ar sužeisti, o tie, kurie dabar fronte, negalės tų tarpų gauti; jiems bus dalinama paskui“.

Iš Ežerėnų srities. Gegužės 23 d. Šiaulių ir Rubikų laukuose susikovė mūsiškiai žvalgai su rusais. Rusai keleriopai viršino mus, nes jų buvo į 300, o mūsiškių tik 20. Bet rusai neišsilaikė, krūptelėjo ir pradėjo trauktis atgal. Tik vėliau pastebėjo, kad mūsų jėgos nedidelės ir pradėjo įsistatyti; sutratėjo kulkosvaidžiai. Pirmomis kulkomis buvo užmuštas Liudvikas Bižukas, o ilgai netrukus—kareivis Grušauskas. Mūsiškiai pasitraukė, bet pasitraukdami pasiėmė ir lavonus. Juos iškilmingai palaidojo rubikičiai ir šiau liečiai savo kapinėse.

Liepos 27 d. toje vietoje buvo iškilmingos gegužinės. Pulko orkestras pagriežė gedulingą maršą. Kapuose pasakyta kalba.

Apskritai vietos gyventojai godžiasi tuo brolių kapu, kurie žuvo, išliuosuodami jų žemes nuo žiaurių atėjūnų saualės.

Kareivis K a z.

Užsienyje.

Iš Amerikos lietuvių kariškių gyvenimo.

Atsižymėjęs lietuvis. „Sandaros“ laikraštis, einantis Amerikoje praneša apie lietuvių kapralą Pocių. Amerikai įstojus į karą, jisai patsai savanoriu įstojęs į Suvienytų Valstybių kariuomenę. Prancūzijos fronte jis atsižymėjo ir vienu vienas paėmė nelaisvėn 17 vokiečių ir du kulkosvaidžiu. Anglų laikraščiai pažymi nepaprastus jo gabumus ir rašo, kad Pocius gavo kariškų dovanų. Jis buvo du kartu sužeistas. Dabar grįžo atgal į Ameriką.

Lietuviai lakūnai. Amerikoje yra šešetas lietuvių lakūnų. Du jų, leitenantai Ališauskas ir Graičiūnas tarnauja Dėdės Samos (Suvienytų Valstijų) armijoje. Yra ir viena lietuvaitė moteris Ona Doraitė. Ji laksto Argentinoje.

Lietuvos liuosybės sargų draugijai sekasi vis pasekmingiau gyvuoti. Kuopų ir narių skaičius nuolat didėja. Neseniai buvusiame Seime dalyvavo apie du šimtu kariškių visoje uniformoje. Lietuvos liuosybės sargų draugija turi tikslu spiesti buvusius kariškius. Ji daro susirinkimus, kuriuose kariškiai mankština. Kuomet bus galima važiuoti Lietuvon, tai jie mano persikelti į mūsų kraštą, kaip pilnai organizuotos kariuomenės dalys.

Ištraukos iš politiniai-operatyvės sątraukos

Pietų-rytų fronte gen. Denikino savanorių armija visiškai sumušė Sovietų armijas ir užėmė frontą: Melitopol, Aleksandrovsk, Ekaterinoslav, Konstantinograd, Bogoduchov, Solncevo, Oskol, Bobrov, Borisoglebsk, Balašov, Kamyšin. Bolševikai traukėsi visu frontu, palikdami savanorių armijai didelį karo grobį ir belaisvių. Paskutiniomis dienomis Denikino ofensyva kiek sustabdyta, dėliai reikalingumo pritraukti rezervų, gurguolės ir aprūpinti armiją. Naudodamasi šiomis aplinkybėmis bolševikų „Pravda“ praneša apie raudonosios armijos ofensyvos pradžią ir paėmimą Balašovo. Bolševikų kariuomenę, veikiančią Stavropolio kryptimi, veda gen. Slesarev, pamainantis jau žinomą „vadą“ Sorokiną. Gen. Slesarev buvo savo laiku vienas iš įžymiausių rusų tautos veikėjų. Caricyno kryptimi raudonąja armija kamanduoja gen. Bolchovitinov. Jis tarnavo bolševikų armijoje, pateko pas Denikiną į belaisvę ir, karo teismo nutarimu, buvo paskirtas kareiviu. Neseniai Bolchovitinov vėl pabėgo pas bolševikus ir dabar labai žiauriai elgiasi su belaisviais, patenkančiais į raudonųjų rankas. Rusijos pietų rytuose kovoja keturios antibolševikinės armijos: gen. Denikino armija, gen. Krasnovo Dono kazokai, Semenovo Astrachaniaus armija ir gen. Dutovo Uralo kazokai, esančios sąryšyje su armija gen. Kolčako. Denikinas stengiasi susisiekti su kovojančiais Uralsko — Orenburgo rajone Dutovo kazokais, kad per juos susinešti su Kolčaku. 10-ji bolševikų armija sumušta ties Caricynu; 9-ji — perskirta į dvi dali ir Dono kazokai susivienija su Denikinu. Toliau į vakarus ant Donec Denikinas atmetė 8-ją bolševikų armiją už Charkovo, o ant Dniepro grėsia Poltavai ir Kremenchugui.

Trumpu laiku galima laukti paskyrimo gen. Denikino vieton adm. Kolčako, jeigu paskutinis numirtų. Gen. Denikinas pripažino Kolčaką, gavo dovanų nuo Anglijos karaliaus ir jo kariuomenė paskutiniu laiku kelis kartus smarkiai sumušė bolševikus. Bet politiškas stovis gen. Denikino, užimtose Denikino armija vietose, neperpuikiausias. Denikino armija palaikoma trim atskirom respublikomis: Dono, Kubaniaus ir Terio (Terskaja). Josios vadinasi ten „krugi“, bet faktinai turi respublikoniškai-demokratišką Valdžią, išrinktą ne tik iš demokratų, bet ir socialistų. Parlamento rolę lošia Kazokų valdyba — „Kazačij Krug“ ir juose viešpatuoja demokratingesnės tendencijos, nei kaip armijoje Denikino. Tos Kazokų Valdybos duoda karinę pagalbą gen. Denikinui, bet į vidujinį gyvenimą tų respublikų Denikinas neturi teisės kištis. Ir jo buvimas Ekaterinodare faktinai yra kubaniečių vaisingumas. Padėtis blogesnė ypač Kubanėje, kuri yra baza Denikino veikimo ir gyventojai kurios sudaro 3/4 visos Denikino armijos. Kubaniaus kazokai susivienijo su Denikinu kovai prieš bolševikus ir pavedė jam vyriausią kamandą. Kuomet gi bolševikai tapo išvyti iš Kubaniaus ir bendras pavojus, rišantis juos su Denikinu sumažėjo, kazokų su pastaruoju santykiai labai

pablogėjo. Denikinas bandė sumažinti įtekmingumą vietinės Vyriausybės ir „radų“, bet pastarosios su pagalba joms prijauniančių žmonių kategoriškai pasipriešino. Kubaniaus kazokai nenori diktatūros, o tuom labiau Denikino diktatūros. Jie bijosi tapti pavergtais monarchistine reakcija, kuri suka sau lizdą savanorių armijos štabe. Bendrais ruožais susidėjusių Kubanėje padėtį dabartiniu laiku galima charakterizuoti sekandiais: „rada“ ir Denikinas yra atviroje kovoje tarp savęs, kuri grėsia sunkiomis pasekmėmis. Jau didoka dalis Kubaniaus kazokų pametė frontą ir įsteigė taip vadinamą „žaliąją armiją“, prieš kurią prisiėjo pasiūsti gan dideli kariuomenės būriai. Juo toliau Denikinas eina pirmyn, juo labiau jo padėtis rimtėja. Svarbiausia priežastis yra nenoras Kubaniaus kazokų kariauti ne ant savo teritorijos dėl atstatymo reakcinio režimo Rusijoje, kas veda valstybę taip pat prie suvaržymo laisvės ir jų pačių šalyje. Pripažinimas Denikinu Kolčako nepagerins susidėjusio padėjimo. Greičiau atžargariai; Kubaniaus kazokai nepripažins Denikinui teisės veikti jų vardu. Kazokų nuomone, vien tik kazokų „rada“ yra kompetentiška rišti šį klausimą. Ir kol „rada“ nepripažino Kolčako, jis dėl jų negyvuoja. Visgi, nei Kubaniaus „rados“, nei Dono kazokų valdžios „krugo“ nieks nesiklausė, nors jos atstovauja suverene gyventojų valią.

Redakcijos atsakai.

Kareiviui A. Majui. Straipsnyje „Daugiau sąžiningumo“ nė truputį nebuvo paliestas sveiko asmuo, taigi bereikalo šiuo klausimu polemizuoti, ypač kad „K. Ž. griežtai vengia kokios tai ne būtų polemikos. „Vidaus tarnybos statuta“ pas mus atstoja „Kariškių santykių ir pareigų statutas“. Kad pastarasis mažutis, tai verta atminti, kad mes darbuojamės pusė metų ir tokio trumpu laiku vienas, du asmens nieku būdu negali spėti aprėpti visų spragų, kurių yra nemaža. Del „kairės, dešinės (ne dešinui, kairui) sukimo, marš!“ aišku, kad tai лѣвое, правое плечо впередъ, маршъ! Ir tą taip suprato kiekvienas, kuris pažįsta karinę tarnybą, ir tuo labiau skaitęs „Pėstininkų rikiuotės kamandos ir terminai“. Tasai, ne tai, kad tik dabar paaiškėjo, bet buvo aišku ir pirma.

Dalyse taip buvo ir mokoma. O jeigu ir atsirado instruktorių ar karių, kurie suprato savaip, tai nurodo, kad jie tingėjo pasižiūrėti minimos kamandos. Gi apie tai „K. Ž.“ mes tankiai rašome.

Raštininkui M. A. Tamsta pasiskaityki atsaką kareiviui P. Š. (Nr. 11). O sekantį kartą kreipiantis, nepatingėkit parašyti visą pavardę, nes anonimams neatsakysime.

Prūsų Lietuvių balsas

Vienintelis pačių Prūsų Lietuvių leidžiamas dienraštis.

(Otiškėmis raidėmis.)

Kaina Lietuvoje su prisijuntimu 3 mėnesiams 6. 00 mar. Leidžia Lietuvių Draugija „Spauda ir (Draug.)

Tilžė, Aukštoji Gatvė 59.